

In 1906 werd de Duitse expressionistische schilder Emil Nolde (1867-1956) uitgenodigd om lid te worden van de kunstenaarsgroep Die Brücke. Hiermee begon een intensieve fase in zijn werk. Ook zijn eerste bloemenschilderijen ontstonden vanaf die tijd. Op het Deense platteland Alsen, waar Nolde samen met zijn vrouw Ada een vissershuisje bewoonde, werd hij geïnspireerd door de bloeiende planten in zijn eigen tuin. In zijn biografie zegt Nolde over de start van deze reeks: 'De kleuren van de bloemen trokken me onweerstaanbaar aan, en ineens stond ik daar te schilderen. De kleuren van de bloeiende bloemen, de zuiverheid van de kleuren: ik voelde liefde voor de bloemen om hun levenslot: ontkiemen, bloeien, stralen, verwelken en weggegooid in een kuil' (in: *Jaren van strijd*, blz. 100). Ook in latere jaren bleven tuinen en bloemen een centraal thema in Noldes oeuvre. Overal waar hij zich langere tijd vestigde, legde hij bloementuinen aan.

In 1908 schilderde hij dit schilderij 'Grote klaprozen'. Geïnspireerd door Van Gogh brengt hij deze bloemenpracht van zeer dichtbij in beeld. Alsof je door een zoomlens van een fototoestel kijkt. Oog in oog sta je als kijker voor dit dansende en dappere rood.

Ik las ooit dat de klaproos alleen op verstoorde grond aangetroffen wordt. Zolang de bodem met rust wordt gelaten, kan het zaad desnoods honderd jaar blijven liggen. Pas wanneer de grond omgewoeld wordt, ontkiemen deze 'slapende' zaden. Dat is wat er in de Eerste Wereldoorlog in Frankrijk en België gebeurde, toen soldaten elkaar vanuit de loopgraven met granaten bestookten. De grond werd omgeploegd en er verschenen tussen de loopgraven uitbundige velden vol klaprozen. Sindsdien is de klaproos, de *poppy*, symbool van de grote oorlog.

Ik kijk nogmaals naar Noldes klaprozen. Hij schilderde voor de oorlog. Ik kan er niet meer naar kijken zonder de oorlog. Slapend zaad door geweld ontkiemd. Slapend zaad: dat tot

waakzaamheid maant. Het onschuldige rood bevraagt mij op mijn geweld.

afbeelding: Emil Nolde, Grote klaprozen, 1908